

EKSAMEN H2009

NORSK SKRIFTLIG

NOR1206

Vg2

yrkesfaglige utdanningsprogram

Elever

TEMA: Livets vendepunkter

Les opplysningene på neste side

Eksamenstid: 5 timer

Antall sider: 4 inkludert forsiden

Hjelpemidler: Norsk ordbok, ressursheftet og notater fra forberedelsesdelen

Andre opplysninger: Det er tre oppgaver. Alle tre oppgavene skal besvares. På hver av oppgavene kan du velge mellom to eller flere alternativer. Du skal velge ett alternativ på hver av de tre oppgavene.

Du må selv fordele den tiden du har til disposisjon.

Du bør bruke minst tid på oppgave 1, mer tid på oppgave 2 og mest tid på oppgave 3.

I oppgave 1 skal du vise at du kan skrive enten et leserbrev/blogginnlegg eller et referat.

I oppgave 2 skal du vise at du kan analysere en reklame, et dikt eller en novelle.

I oppgave 3 skal du vise at du kan skrive kreativt og/eller greie ut om et tema. Minst en av oppgavene gir anledning til å skrive en skjønnlitterær tekst eller en sakprosa tekst. I alle tekstene må det være samsvar mellom språk, oppbygging og innhold, og tekstene må si noe om temaet *Livets vendepunkter*.

TEMA: Livets vendepunkter

Oppgave 1

1a

Skriv et leserbrev eller et blogginnlegg der du kommenterer noen av punktene som anonym (17) tar opp i sitt innlegg på side 9 i temaheftet.

1b

Skriv et referat av artikkelen om navnestatistikk på side 5 i temaheftet.

Oppgave 2

2a

Analyser annonsen *Røykfri i magen* på side 6 i temaheftet. Annonsen er hentet fra tidsskriftet *Gravid* nummer 4 - 2009. I analysen skal du:

- Gjøre rede for hvem som er avsender/mottaker
- Peke på karakteristiske trekk ved utformingen
- Peke på karakteristiske trekk ved språk og tekst
- Vurdere annonsen som helhet (utforming, tekst, overskrift...)
- Vurdere om annonsen vil påvirke leserne den er beregnet på

2b

Analyser novellen *Novelle* av Dag Solstad fra *Svingstol*, 1967. Se temaheftet s. 12.

I analysen skal du:

- Gjengi hovedinnholdet i teksten
- Vise hvordan novellen er komponert
- Gi en karakteristikk av miljø
- Vise med eksempler hvordan forfatteren bruker språk og ulike virkemidler
- Peke på de sjangertrekkene du finner
- Gjøre rede for tema og budskap
- Gjøre rede for din egen vurdering av novellen

2c

Analyser diktet *Plutselig i desember* av Rolf Jacobsen fra *Nattåpent*, 1985. Se temaheftet s. 12.

I analysen skal du:

- Gjøre rede for innholdet i diktet

- Gjøre rede for hvordan diktet er komponert
- Vise med eksempler hvilke virkemidler forfatteren har brukt
- Gjøre rede for tema og budskap
- Skrive ned tankene dine rundt det som er tema og budskap i diktet

Oppgave 3

3a

Skriv en artikkel der du gjør greie for viktigheten av å markere livets vendepunkter.

3b

Skriv en tale til din brors eller din søsters konfirmasjon.

3c

Norske navnetradisjoner er i endring og påvirkes både fra utenlandske og norske kjente personer. Skriv et kåseri med overskriften *Kjært barn har mange navn*.

3d

Velg ett av vendepunktene som er nevnt i temaheftet. Skriv en fortelling eller novelle hvor handlingen er lagt til et annet kulturområde enn ditt eget.

3e

Russefeiringen har for mange overtatt som overgang til det voksne liv. Beskriv de samfunnsendringer som har ført til dette, og drøft i hvilken grad dette virkelig er begynnelsen på det voksne liv.

Store dager

Ressurshefte til eksamen i norsk yrkesfag NOR1206 - 18. november 2009

INNHALDET I RESSURSHÉFTET

Ressursheftet inneholder tekster og bilder som på ulike måter belyser temaet "Livets vendepunkter".

Noen av disse tekstene kan du få direkte bruk for i besvarelsen din, andre er ment som bakgrunnsstoff og inspirasjon til å svare på oppgavene.

De fleste tekstene er slik at du vil ha utbytte av å lese gjennom og tenke over det som skrives, men du står selvfølgelig fritt til å bruke egne kunnskaper og livserfaringer til å besvare oppgavene.

Du bør bruke forberedelsestiden til å finne mer stoff om dette emnet.

HVORDAN BRUKE RESSURSHÉFTET?

Ressursheftet skal du ha med deg på prøvedagen, men du har ikke lov til å notere i selve heftet. Det er heftet ved en sisteside som du kan bruke som et notatark. Her kan du notere i stikkordsform. All tekstproduksjon skal foregå under prøven, så du har ikke lov til å kladde oppgaver i sammenhengende tekst på forhånd.

Du kan notere på begge sider av notatarket. Dette arket skal du levere sammen med besvarelsen din, men det blir ikke evaluert.

HVA MÅ DU KUNNE?

På prøvedagen vil du få et oppgavesett der du både må vise at du mestrer sakprosa-sjangrene, at du har kunnskap om litteratur og språklige virkemidler, og at du kan skrive en lengre tekst.

Husk at din oppgave denne dagen er å vise hva du kan

Overgangsrite

Fra Wikipedia, den frie encyklopedi

En overgangsrite (*rite de passage*) er et ritual som er knyttet til *endring av status*. Det markerer en endring av sted, stadium, sosial posisjon eller alder. Overgangsriter er ritualer som «vasker bort» initiandens tidligere status for å gjøre han eller henne klar til å «gjenfødres» som en ny person. I vesten i dag, hvor mange typer religiøse ritualer har forsvunnet, er markeringer av individets livssykluser (dåp, konfirmasjon, russefeiring, giftemål, gravferd) de mest levende ritualene.
(...)

I jødedommen

Helt sentralt for de jødiske overgangsritualene er det klare bindeledd til bibelske hendelser, og at ritualenes form er fastsatt i et hellig skrift, Talmud. Til tross for en del lokale varianter er nok de jødiske overgangsritualene mer ensartete enn innenfor de andre verdensreligionene. I det siste århundre har jødedommen blitt delt i fire retninger; ortodoks jødedom, konservativ jødedom, reformjødedom og rekonstruksjonistisk jødedom. Disse varierer en god del med hensyn til liturgi og handlingsforløp i de livssykliske ritene. Reformjødedom har for eksempel dannet nye ritualer som gjelder for kvinner.

Et av de viktigste overgangsritene er navngivning og omskjæringsriten for guttebarn. Dette viser klart hvordan ritualets meningsinnhold er knyttet til en bestemt bibelhistorie. Når gutter blir 13, og når jenter blir 12 feires bar mitsva for guttene og bat mitsva for jentene. Dette er den jødiske konfirmasjonen. Konfirmasjonen er en innvielse til trosfellesskapet. Etter en periode med opplæring får guttene lese fra Toraen i synagogen. Det er bare i ortodoks jødedom at kvinner helt bestemt ikke skal delta i det offisielle gudstjenesteliv, og derfor ikke feirer bat mitsva. Bryllupet betegnes i jødedommen som inngangen til den ideelle menneskelige relasjon; med direkte referanse til 2. Mos 18,24.

I Islam

Omskjæring står ikke nevnt i Koranen, men omskjæring av guttebarn er sunna (tradisjon) innenfor Islam. Omskjæring er dermed ikke et påbud fra skriftene, slik det er i jødedommen.

I muslimske samfunn består nesten alle overgangsritualer av en blanding av universelle islamske tradisjoner og lokale varianter. Flere steder består ritene av gamle tradisjoner som i utgangspunktet ikke var knyttet til islam, men senere har blitt tillagt en islamsk tolkning. Både fødsels-, pubertets-, bryllups- og dødsriter er derfor svært forskjellig i form fra land til land. Dette resulterer i at ritualer blant muslimer ett sted ikke blir ansett som islamsk av muslimer andre steder.

Giftemålet er for eksempel en sekulær kontrakt, og islam foreskriver ingen fast seremoni. Noen steder, som i Egypt, er bryllupet et svært viktig ritual som i sterk grad symboliserer kvinnens nye status som voksen og hennes nye slektstilhørighet, mens på Sumatra er bryllupet et lite ritual som faller helt i skyggen av riter knyttet til førstefødte. Her er det først når kvinner får et barn at de oppnår status som voksen.

Begravelsen er det overgangsritualet som ligner mest over hele den muslimske verden. Er døden ventet, skal ritualene begynne før den inntreffer med resitering fra Koranen for den døende. Rett etter død skal øyne og munn lukkes og armene strekkes ned langs kroppen, og ansiktet skal legges mot Mekka. Avdøde skal stilles av en fra samme kjønn. Selve gravleggelsen skal skje samme døgn som døden inntreffer. Ved graven leser en religiøs leder en bønn. Etter begravelsen skal alle følge med til avdødes hjem hvor det serveres mat. Ifølge Koranen skal det sørges i fellesskap i tre dager. Men Koranen påpeker også at siden døden er forbundet med Guds vilje forventes det av en muslim å akseptere tapet døden gir. Det eneste overgangsritualet som er detaljert beskrevet og felles for muslimer over hele verden er ikke knyttet til en livssyklus, men til en statusendring som muslim; pilegrimsturen til Mekka.

Å MØTE ET BARN MED BLIKKET

av André Bjerke

Å møte et barn i blikket
er mer enn et møte med vår;
det er som å dra på en reise
tilbake titusener av år
og ikke bare finne
sin egen barndom på ny,
men artens famlende barndom
i tidens morgengry.

TO LUKER I HIMLEN

av André Bjerke

Det største mysterium er ikke mer
enn det: at en ørliten kropp
er våknet til jorden - den nyfødte ser.
To luker i himlen går opp.

Selv fem-trinns-raketter og kjernefysikk
blir puslingers puslespill
når det nyfødte barn med et eneste blikk
beviser at Gud er til.

Da Lillegutt kom til verden

Av Hege Vorren fra *Karneval : ungdomsnoveller, 1995*

Det gjennomtrengende, skjærende hylet boret seg gjennom den tykke luften i rommet, forbi de stålimsatte svingdørene og ut i den lange, kjølige korridoren før det forsvant et sted i sitt eget ekko.

- Gratulerer, en sønn!

Prinsessen i sengen gråt. Salte tårer vasket bort svetten i ansiktet hennes, myke hender strøk rynket hud. De utmattede øynene strålte av noe udefinert han aldri hadde sett før. Rommet med torturinstrumentene luktet stramt av desinfeksjonsmidler og nylig skapt menneske.

Prinsen stod ved siden av og betraktet de to. Var det virkelig hans sønn? Dette rosa, illsinte mennesket med den kraftige stemmen? Han ventet hele tiden på at den lykelige følelsen som alle hadde pratet så mye om, skulle boble frem i ham - men det gjorde den ikke. Det hjalp ikke hvor mye han enn gransket seg selv - alt han kunne se var blod, smerte og tårer.

Prinsen ventet fremdeles da Prinsessen og Lillegutt kom hjem fra klinikken. Han søkte etter den lykelige følelsen mens han tok bilder av Prinsessen som badet Lillegutt, og Lillegutt som sovnet fornøyd til Prinsessens lave nynnning. Han lette fortvilet etter den da Lillegutt smilte for første gang.

Til slutt måtte han bare slå seg til ro med tapet av å ha denne vidunderlige følelsen. Den var heller erstattet av skuffelse. Ingenting var som før, og ingenting var heller slik som det stod i alle håndbøkene Prinsessen og han hadde studert.

Størst var nok skuffelsen over å ha mistet Prinsessen - hun fantes nemlig ikke lenger. Hun var erstattet av Snille mor, med kjennetegn som «Pass Lillegutt!», «Bad Lillegutt!», «Orker ikke!», «Vil ikke!» Dette førte til at Prinsen ble Kjære far - pliktoppfyllende, hjelpsomme Kjære far. Helt til våkenettene satte inn:

Lillegutt med lungebrølet våknet. Lillegutt som ikke ville sove, ikke ville kose, ikke ville bli sunget for. Mest av alt ville han ikke være hos Kjære far. Da begynte underleppen hans å dirre faretruende, før det lille fjeset hans trakk seg sammen i en grusom grimase og et nytt hyl unnslett fra dypet av kroppen hans. Da kom Snille mor løpende med kjærlige, trøstende ord til Lillegutt, og kalde, bitende kommentarer til Kjære far.

Etter hendelser som denne, betraktet far sin rival. Han så hvordan den lille kroppen klynget seg til Snille mor, hvordan fingrene med de skarpe neglene grov seg inn i huden hennes. Den sultne munnen som grådig sugde all kraft ut av kvinnen som en gang hadde vært hans Prinsesse, nå fremdeles knyttet til dette andre mennesket med en evig navlestreng. Hele tiden mens de mørke, underfundige demonøyene hånflirte mot ham:

- Hun er min nå, du kan aldri ta henne fra meg.

Dermed ble Kjære far raskt forvandlet til Travle far, som jobbet til sent hver kveld. Da hadde Lillegutt sovnet når han kom hjem, mens Snille mor satt i morgenkåpe og vinket til Travle far med fjernkontrollen, før han sovnet på sin tilmålte plass i ektesengen.

Det var da Deilige Dora kom inn i bildet. Deilige Dora som manikyerte neglene, leste klassiske romaner og som ikke

delte seng med sliten ektemann og grinete barn. Likevel forsto hun akkurat hvordan Travle far hadde det hjemme, hun var så lei seg på hans vegne og hun ville gjøre alt for å få ham til å føle seg bedre.

Slik gikk det til at Travle far kom enda senere hjem fra jobben, og at mer og mer penger fra bleiebudsjettet gikk med til å betale dyre restaurantregninger. Hva med Snille mor? Hun hadde jo Lillegutt og fjernkontrollen, mente Travle far; hun greide seg fint.

Så kom den dagen da Snille mor hysterisk kom inn på det fine kontoret til Travle far med en koffert i den ene hånden, og en bunke restaurantregninger i den andre.

Hun kastet dem fra seg på gulvet så rasende at Deilige Dora, som nettopp hadde kommet for å diskutere en ny roman med Travle far, brakk en av de pent manikyerte neglene sine i ren forskrekkelse. Snille mor skrek at hun slett ikke var så snill lenger, og at Travle far ikke trengte å komme hjem mer.

Gratulerer med dagen

Av Ole Paus fra *Den velsignede*, 2000

Gratulerer med dagen, alt er ditt.
Se, en verden står der og venter på deg.
Kom eller gå, alt er fritt.
Selv stjernene skriver i blinkende hvitt:
Gratulerer med dagen, alt er ditt.

Gratulerer med alt jeg ikke vet.
Gratulerer med alle nye skulesteder.
Du vakre venn, du menneskehet,
du har gater på gater dypt inne et sted,
så gratulerer med alt jeg ikke vet.

Ukjente følelser møter deg.
De ser deg og rører deg.
De hører deg og fører deg dit du vil.
Hvis du vil.

Det er ingenting å frykte mer.
Ingen som kuer deg.
Ingen som truer deg.
Lille sjel, du er hel.

Det er ditt liv, dette er din tid.
Gratulerer med dagen og med alle dager.
Din tid underveis er forbi.
Det er ingen flere løfter å få eller gi.
Gratulerer med dagen, du er fri.

Navnestatistikk, 2008

Linnea og Lucas mest brukte fornavn i 2008

Linnea og Lucas/Lukas overtok navnetoppen i 2008. Trenden med bibelske guttenavn og jentenevn som slutter på a, holder seg. I Oslo er Mohammad det desidert mest brukte guttenavnet.

Norges mest populære jentenavn i 2008 var Linnea. I 2007 lå Linnea på 12. plass. Navnet Linnea kommer fra Sverige og er knyttet til blomsten "linnea", som er kalt opp etter den svenske botanikeren Carl von Linné. Linnea har vært svært populært i Sverige i en stund, med 5. plass i 2002 som topp.

For øvrig har lista over de mest populære jentenavnene endret seg lite. Emma er nummer to, og forrige års toppnavn, Sara, er nummer tre. Navnet Leah har hoppet opp fem plasser og ligger nå på 9. plass.

Det meste populære guttenavnet i 2008 var Lukas/Lucas. Det er nesten like mange Lukas som Lucas: 293 Lucas mot 244 Lukas. Navnet kommer fra det latinske Lucanos og betyr "Lys" eller "Mann fra Lucania". Opphavet er forfatteren av Evangeliet etter Lukas og Apostlenes gjerninger. Lucas var det mest brukte guttenavnet i Sverige både i 2006 og i 2008. Ellers er forrige toppnavn, Mathias, på 2. plass og Markus stadig på 3. Emil fortsetter opp og er nå på 4. plass. Kristian/Christian som nå ligger på 5. plass, har ligget på 10-på-topp siden 1974. Navnet Oliver hopper ti plasser, til 8. plass, rett foran Tobias.

Går i bølger

Navnenes popularitet går i bølger. Mange av tidens populære navn var populære også for over 100 år siden og er kommet tilbake etter lang tids dvale. Dette gjelder blant annet mange av bibelnavnene. Om det hadde noe med religion å gjøre at disse navnene var så populære på 1800-tallet, er uvisst. I alle fall forsvant de utover 1900-tallet, men er nå tilbake for fullt. Navnemotene er ganske internasjonale. Det er ikke bare i Norge de bibelske guttenavnene er mye brukt.

Til forskjell fra de senere tiders toppnavn, er Linnea og Lucas/Lukas "nye". Før 1990 ble de nesten ikke brukt. Noah, som nå er nummer 14, er også helt nytt her i landet. Det fleste av våre mest brukte navn er allerede etablert i Sverige. Topplister derfra er den beste prognosen for hva som skjer i Norge. Trenden med mange jentenavn som slutter på a eller ah, kommer sannsynligvis fra vårt naboland i øst. Over halvparten, 51,5 prosent, av jentene som ble født her i landet i 2008, fikk navn med a- eller ah-ender. Rett etter krigen var tilsvarende tall til sammenligning 13 prosent, med Eva som viktigste bidragsyter.

Kjært barn har fortsatt mange navn

Stadig flere barn får "doble etternavn". Både mors og fars navn skal med. 48 prosent av barna fikk mellomnavn i 2008. I tillegg får flere også bindestrek i etternavnet sitt. I 2008 fikk 7,3 prosent etternavn med bindestrek, mens tilsvarende andeler i 2006 og 2005 var henholdsvis 6,4 og 5,7 prosent. En av fire jenter og en av fem gutter fikk flere fornavn i 2008.

De mest brukte andrenavnene er nøyaktig som tidligere. Marie (583) er mest brukte andrenavn hos jentene, fulgt av

Sofie (432) og Emilie (206). Hos guttene dominerer Aleksander/Alexander (490) og André (370).

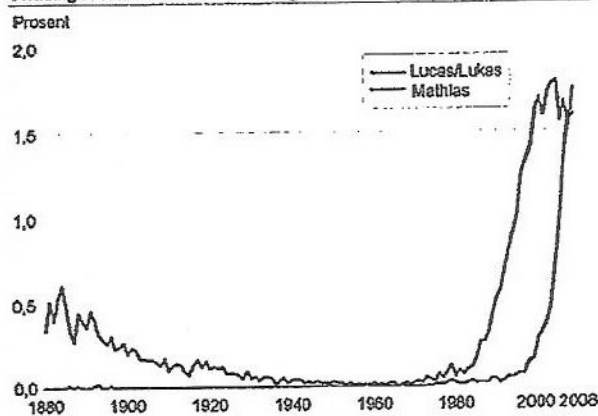
Regionale variasjoner

Mohammad er det mest populære guttenavnet i Oslo. Navnet er registrert med flere skrivemåter; til sammen 120 gutter i Oslo fikk ett av disse som første fornavn i 2008, langt flere enn de 76 som fikk det nest mest populære navnet, Jakob. Mohammad er et hovedstadsfenomen. I resten av landet var det bare 56 gutter som fikk dette navnet. For øvrig er variasjonene antagelig mest tilfeldigheter. I begge trønderfylkene topper Oliver.

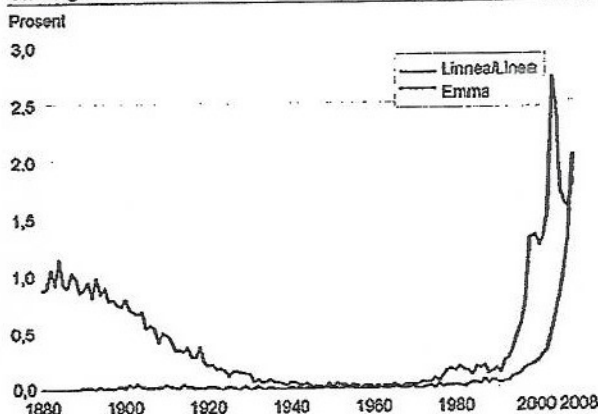
Vekst og fall

De navnene som hadde størst fremgang siste år, var Isak, William og Oliver. Merk at William var toppnavn i Sverige i 2007. Jentenavnene med størst fremgang var Linnea, Emma, Mille og Milla. Størst tilbakegang fra 2007 til 2008 hadde Elias og Thea.

Utvikling i bruk av navnene Lucas og Mathias, 1880-2008

Utvikling i bruk av navnene Linnea/Linea og Emma, 1880-2008

Røykfri i magen

Barnet ditt har det best i en røykfri mage. Uten røyk får det bedre tilførsel av oksygen og næring, slik at vekst- og utviklingsmuligheter bedres. Immunforsvaret øker, lungene blir sterkere og risikoen for å bli for tidlig født reduseres. Som mamma har du mindre risiko for spontanabort, blødninger og infeksjoner. Vil du vite mer kan du ringe anonymt og gratis til Røyketelefonen, sjekke ut nettstedet slutta.no, snakke med helsesjefen eller legen din.

Gjør noe for barnet ditt, stump røyken!

Røyketelefonen 800 400 85

www.slutta.no

 Helsedirektoratet

FLØTTARDAG

Av Alf Prøysen fra *Samlede viser og vers*. Oslo 1975

Nå dræg hæin Bjarne Bogrubbakka ut i verdens rike,
nå ska hæin gå i gjennom æilt det vonde hæin har drømt,
hæin sit så bratt i nakken og ser ut i tomme lufta,
for siste gong hæin snudde seg var Bogrubbakken gjømt.

I kista bak i kjærra som hæin snekre seg på sløyden
der har a mor lagt reine klær, og bed'n passe på
å itte flyge fillkjærv helt tel høla blir for store
og derfor har hu sendt med både knapper, nål og tråd.

Og far hass, hæin har sagt at det var best hæin itte røykte,
og lært'n håss det går an å få reparert en sko.
Men fyst og sist formant'n om å itte drikke drammer,
iællfæill bære nyttårskveld'n og æiller mer enn to.

Men en ting har dom æiller nevnt, det sitt'n og er gla for,
det rare som hæin veit ska skje og itte tør gi navn,
men som ei trøst tel tia kjem så har'n med i kista
en bæljeprækkin torader tel hjelp mot sorg og savn.

PRÆSTVEGEN

Alf Prøysen vokste opp på husmannsplassen Prøysen, langs Præstvægen i Ringsaker. I erindringsboka "Det var da det, og itte nå.", skildrer han barndom og oppvekst med stor varme og innsikt:

"Je hadde bære en væg å gå, og det var Præstvægen. Det var vægen våres det, og den vart anlagt en gong i gammelt'n som en væg for præsten når hæn skulle preke i to kjærkjer, og så tenkte fell dessa som stakk ut vægen at præsten skulle ha en bein væg. Inga vingling telsides, det er derfor Præstvægen er så hompete og staupe. Står du øverst på Meleribakken, lyt du nesten bøye hugu for itte å stange att'i Sjustjerna..."

(Fra "Det var da det, og itte nå")

HVA ER HUMANISTISK KONFIRMASJON?

Humanistisk konfirmasjon er et tilbud til deg som ønsker en humanistisk markering av overgangsfasen fra barn til voksen. Humanistisk konfirmasjon består av et kurs i livssyn og etikk som blir avsluttet med en høytidelig seremoni.

HVORFOR VELGE HUMANISTISK KONFIRMASJON?

Det å markere de store begivenhetene i livet har alltid vært viktig, uavhengig av kultur. Vi mennesker setter pris på feiringer, opplevelse av høytid og menneskelig fellesskap. Dette er en del av Humanistisk konfirmasjon. I seremonien er det taler, dikt, musikk, sang og utdeling av kursbevis.

Samtidig er Humanistisk konfirmasjon mer enn feiring. Den skal også være en bevisstgjøring om viktige spørsmål: *Hva er riklig? Hva er godt? Hva er sant?* Gjensidighetsfølelse, ansvarsbevissthet og respekt for andre er fine ord, men hva betyr de – ikke bare på papiret, men også i praksis? Og hva betyr det å ta ansvar for egen livsutfoldelse og samtidig bidra til at andre har de samme mulighetene?

Livet

Konfirmanten

Tekst: Hallgeir Opedal

- Eg var liten, og dei tok godt mål slik at eg aldri eigentleg vaks inn i den dressen

Hvem: Sylfest Lomheim
Hvor: Hafslo kyrkje, ein solblank oktoberdag i 1959.
Kjent som: Direktør i Språkrådet.

Hva i all verden har du på deg?

- Eg har på meg den fyrste dressen som eg opplevde å ha på kroppen. Min far hadde bestilt den av ein skreddar som reiste rundt på gardane og tok mål. Eg var liten, og dei tok godt mål slik at eg aldri eigentleg vaks inn i den dressen. Elles hadde eg solide briller, kviser på haka og tversoversløyfe med klemmer.

Hva husker du av selve dagen?

- Eg hugser veldig godt at før eg skulle ned i kyrkja, gjekk eg rundt i stova på garden i dressen. Nabo-konene, som var komne for å stelle i stand får-i-kål på kjøkenet, sa til meg at «no, Sylfest, no er du vaksen». Men eg visste godt at det var eg sjølv sagt ikkje.

Hva drømte du om?

- Eg drøynde faktisk om å forlate Lomheimsgarden og kome ut i verdi. For gardslivet var ikkje for meg.

Når gikk det opp for deg at du var blitt voksen?

- No må eg seie noko som er lite originalt. Eg vart ikkje vaksen då eg gifta meg, men då eg fekk ansvar for ein liten gut. Var det eit kjedeleg svar, seier du? Ja, men eg kan ikkje svare noko anna. Jo, kanskje fyrste gongen då eg som 25-åring gjekk inn i NRKs sendestudio for å kommentere langrenn sitjande saman med Knut Bjørnsen. Dette var i fjernsynets steinalder og eg tenkte at dette er relativt vaksent og tøft.

Hva skulle du gjerne visst da, som du vet nå?

- Det er eit vanskeleg spørsmål. Sannsynlegvis skulle eg gjerne visst at ting ville gå betre enn eg trudde den gongen. Ein 24-åring står midt i puberteten, og det er ingen enkel periode å leve gjennom. ●

hop@dagbladet.no

14 500

NORDMENN HAR
 Bursdag 1. juli.

1. juli er nummer to på lista over dager då flest nordmenn har bursdag.

Kilde: ssb

Si ;D

Eksemplarisk ungdom

Russetiden er en viktig del av livets skole. Du verden så smart man blir.

De sitter inne hele måneden før eksamen, og jobber ekstra mye med matte og resten av fagene. Det er dette russetiden handler om; matte. Mens de regner, koser se seg litt. For eksempel må de drikke en hel kasse øl på 12 timer for å få en ølkork i lya. Hvem har vel ikke slått den rekorden?

«Øl gjør oss smartere», mener russeren. De prøver til og med å innføre en ny regel på videregående: «Elevene skal kunne drikke øl under eksamen». De var så sikre på denne ideen at de testet den. Resultatene ble enestående.

De fleste avgangselever har en russebuss. Russebussen kan sammenlignes med et klasserom. I bussen er det en tavle,

pulter og selvfølgelig mattebø-

ker. Undervisningen skjer på en fin måte; sjåføren er lærer og underviser dem om matte. Han snakker om hvor mye de kan drikke før de havner i koma. Mens de regner ut promille, lytter de til klassisk musikk som spilles så lavt at til og med unge ører har vanskeligheter med å høre den.

Hvert år skriver avisene at i år er det verre enn verst, men russeren gjør egentlig ikke noe mer enn en tjeneste for samfunnet og sine mødre.

Tenk så renselig å bruke en bukse en hel måned uten å vaske den! Og tenk hvor stor tjeneste de gjør samfunnet ved å kjøpe dyrt utstyr i disse finanskrisetider.

Til slutt kommer endelig 17. mai. Høydepunktet til russeren og alle småtroll fra barneskolene. Man får se kongen! Kongen stakkars, som må vinke så mye til et hendene hans stivner, om igjen og om igjen, år etter år. Mens småtrollene roper huija, himler lærerne med øynene og gleder seg til de skal hjem og drikke øl med familie og venner.

Det er det russeren symboliserer – å vokse opp. Å bli som lærerne, voksne mennesker som drikker øl. Ja, russeren gjør oss alle en STOR samfunnstjeneste. Slutt å kritisere dem for alt!

anonym (17)

«Øl gjør oss smartere, mener russeren»

ILLUSTRASJON: CRESTOCK/MONTAGE

OPPLEVELSER UTSTILLINGER BESØK OSS SAMLINGENE FORSKNING TJENESTER

ET PAKISTANSK BRYLLUP I NORGE 22. 08. - 16. 11. 2008

Ustillingen viser bilder fra feiringen av ekteskapsinngåelsen mellom Sheraz Yaqub og Zamira Amsari, den 9. og 10. august 2008, utenfor Oslo. Brudeparet har pakistanskfødte foreldre, men de er begge født og oppvokst i Norge. Norsk Folkemuseums fotograf Anne-Lise Reinsfelt var invitert til å dokumentere bryllupet

Seremoniene og ritualene tilsvarer i stor grad bryllupstradisjoner slik de utspiller seg i en urban kontekst i dagens Pakistan. Samtidig er påvirkning fra bryllupstradisjoner i Norge synlig blant annet i den avsluttende brudevalsen.

Forberedelsene starter lang tid i forveien. Ofte vil de innbefatte seremonier som er forankret i sørasiatisk tradisjon, selv om de ikke er formelt påkrevd for gjennomføring av den muslimske ekteskapsinngåelsen. Selve bryllupet omfatter to store selskap, *baraat* og *waleema*, som holdes av henholdsvis bruden og brudgommens familie.

Mange starter imidlertid feiringen én dag i forkant. *Mehndi* er et ritual som kjennetegnes av hennadekoren som påtegnes hender og armer på bruden og kvinnelige gjester. I dag regner mange *mehndi* som en integrert og viktig del av en bryllupsfest som strekker seg over tre dager.

Baraat er betegnelsen på brudgommens følge som kommer for å hente bruden til sitt nye hjem. Det er også vanlig å bruke *baraat* om hele festen som strekker seg fra brudgommens ankomst, via *nigah* – undertegnelse av ekteskapskontrakten, til *rukhsati* – brudens avskjed med sin familie for bli svigerdatter i en ny familie. Tradisjonelt er det brudens familie som bekoster festen under *baraat*, inklusive brudeparets drakter. Det er vanlig at bruden går kledd i rødt under *baraat*, selv om det i dag er økende variasjon i farger og utsmykking. Brudeparets drakter er skreddersydd i Pakistan.

Waleema arrangeres etter *baraat*, gjerne den påfølgende dagen. Festen holdes av brudgommens familie til ære for bruden og hennes familie. Det er i vår tid vanlig at brudeparet og nære familiemedlemmer har særskilte drakter for de ulike dagene av bryllupet. Brudens drakt er igjen skreddersydd i Pakistan, og er en gave fra brudgommens familie. Brudgommens dress er anskaffet i Norge. Til forskjell fra den foregående festen er det færre ritualer og seremonier knyttet til selve ekteskapsinngåelsen. God beverning og overrekkelse av gaver står i fokus under *waleema*.

Foto: Anne-Lise Reinsfelt

Norsk Folkemuseum
Museumsv. 10, Bygdøy. Tlf. 22 12 37 00
Postboks 720 Skøyen, N-0214 Oslo
Kontakt oss

Åpningstider
Ma-fre: 11-15 Lø, sø, hel: 11-16
Besøk oss

Ansvarlig redaktør
Astrid Santa
© Norsk Folkemuseum

Plutselig i desember.

Av Rolf Jacobsen fra *Nattåpent*, 1985

Plutselig i desember. Jeg står til knes i sne.
Snakker med deg og får ikke svar. Du tier.
Elskede, så er det altså hendt. Hele livet vårt,
smilet, tårene og motet. Symaskinen din
og alle arbeidsnettene. Reisene våre tilslutt:
- under sneen. Under den brune kransen.

Alt gikk så fort. To stirrende øyne. Ord
jeg ikke forsto, som du gjentok og gjentok.
Og plutselig ingenting mer. Du sov,
Og nå ligger de her. Alle dagene, sommernettene,
druene i Valladolid, solnedgangene i Nemi
- under sneen. Under den brune kransen.

Lynsnart som når en bryter slås av
blir alle billedsporene bak øyet tonet ned,
visket ut av livets tavle. Eller blir de ikke?
Den nye kjolen din, ansiktet mitt og trappen vår
og alt du bar til huset. Er det borte
- under sneen. Under den brune kransen.

Kjæreste venn, hvor er vår glede nu,
de gode hendene, det unge smilet,
hårets lyskrans over pannen din, ditt mot
og dette overskudd av liv og håp?
- Under sneen. Under den brune kransen.

Kamerat bak døden. Ta meg ned til deg.
Side ved side. La oss se det ukjente.
Her er så ødselig nu og tiden mørkner.
ordene blir så få og ingen hører mer.
Kjæreste, du som sover. Evrydike.
- Under sneen. Under den brune kransen

Novelle

Av Dag Solstad fra *Svingstol*, 1967

Han slår ut den siste kaffeskvetten, skyller koppen, setter den fra seg. Ser over bryterne, låser døren, trekker klokkene, kler av seg, vasker seg, pusser tennene, tar på seg pyjamas, legger seg, slukker lyset.

Enda en dag er slutt.

Neste dag skjer ingenting.

Dagen etter vasker man ham.

Man bærer ham ut. Navnet hans blir oppskrevet i protokoller.

Man åpner vinduene.

Man lufter sengeklærne.

En lastebil blir bestilt.

Den kommer, og man bærer ut alle møblene.

Bøtter fylles med kokende vann, grønnsåpe dunster. Gulv, vegger, tak skures grundig.

Man tømmer kjøleskapet og spiskammers. Maten kastes i bøtter som blir båret ut i gården, Man vasker kaffekoppen.

Lampeskjermen i taket fjernes. Lyspæra fjernes, støpselet skrues av og fjernes. Det gjøres grundig rent rundt de utstikkende ledningene i taket.

Med et skrujern fjerner man skruene som holder navneplaten fast til døren.

Navneplaten fjernes.

Man lukker igjen vinduet. Strømmen settes på.

En lastebil kommer.

Møbler bæres inn.

Støpsel monteres rundt ledningene i taket. En lyspære skrues fast. Over pæra en skjerm.

I kjøleskap og spiskammers legges mat.

Med et skrujern settes en navneplate fast til døren.

En mann koker kaffe. Han drikker kaffe, skyller koppen etterpå. Han leser i en bok. Legger boken fra seg, gjesper. Ser over bryterne, låser døren, trekker klokkene, kler av seg, tar på seg pyjamas, legger seg, slukker lyset.

Enda en dag er slutt.

Om morgenen våkner han uthvilt.